

Súd: Okresný súd Poprad
Spisová značka: 20C/51/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8717209505
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 11. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Koman
ECLI: ECLI:SK:OSPP:2019:8717209505.11

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Poprad, pred sudcom JUDr. Petrom Komanom, v právnej veci žalobcov v 1/ rade W. V., nar. XX.XX.XXXX, adresa pobytu A. - C. A., N. XXX/XX, v 2/ rade I. V., nar. X.XX.XXXX, adresa pobytu A. - C. A., N. XXX/XX a v 3/ rade T. V., nar. XX.X.XXXX, adresa pobytu A. - C. A., N. XXX/XX, všetci traja zastúpení JUDr. Marekom Radačovským, advokátom so sídlom Košice, Žriedlova 3, IČO: 35 553 961, proti žalovaným v 1/ rade KOMUNÁLNA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group, so sídlom Bratislava, Štefánikova 17, IČO: 31 595 54, zastúpený FELIX NEUPAUER & PARTNERS, so sídlom Bratislava, Dvořákovo nábrežie 8/A, IČO: 37 928 422 a v 2/ rade U. B., nar. XX.X.XXXX, adresa pobytu M., A. 26XX/X, zastúpený JUDr. Martinom Bašistom, advokátom so sídlom Poprad, Štefánikova 8, IČO: 37 880 381, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch s prísl., takto

rozhodol:

I. Žalovaní v 1/ a 2/ rade sú p o v i n n í zaplatiť žalobcovi v 1/ rade sumu 25.000,- eur, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

II. Žalovaní v 1/ a 2/ rade sú p o v i n n í zaplatiť žalobkyni v 2/ rade sumu 25.000,- eur, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

III. Žalovaní v 1/ a 2/ rade sú p o v i n n í zaplatiť žalobkyni v 3/ rade sumu 25.000,- eur, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

IV. V prevyšujúcej časti súd žalobu z a m i e t a.

V. Žalovaní v 1/ a 2/ rade sú p o v i n n í nahradiť žalobcom v 1/ až 3/ rade trovy konania v rozsahu 50%, o ktorých súd rozhodne samostatným uznesením.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobou zo dňa 4.10.2017 sa žalobcovia domáhali vydania rozhodnutia, ktorý súd uloží žalovaným povinnosť zaplatiť každému zo žalobcov sumu 50.000,- eur s príslušenstvom.

Dôvodom podania žaloby je skutočnosť, že dňa 21.1.2015 asi o 17.25 hod. žalovaný v 2/ rade v Poprade viedol motorové vozidlo zn. D. Z. EČV: PP XXX DD na parkovisku čerpacej stanice Slovnaft, kde pri cúvaní bez toho, aby sa náležite presvedčil, či neohrozí ostatných účastníkov cestnej premávky zadnou časťou vozidla zrazil chodkyňu B. V. a táto pri náraze a páde utrpela zranenia, ktorým dňa 22.1.2015 podľahla. Nakoľko žalobcovia boli na osobu svojej matky B. V. finančne odkázaní i citovo veľmi naviazaní, jej úmrtie v dôsledku dopravnej nehody pociťujú ako ujmu, za ktorú od žalovaného v 2/ rade ako vodiča vozidla, ktorým bola škoda spôsobená, požadujú náhradu nemajetkovej ujmy.

V čase vzniku nehody boli žalobkyne v 2/ a 3/ rade maloleté, plne odkázané na výživu neb. matky, žalobca v 1/ rade bol plnoletý. Neb. B. V. bola po smrti manžela jedinou živiteľkou rodiny, po dopravnej nehode sa tak zo všetkých žalobcov stali siroty. Protiprávnym konaním žalovaného v 2/ rade došlo k

nenávratnej deštrukcii interpersonálnych väzieb tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobcov a k intenzívnemu zásahu do osobnostných práv a práva na súkromie a rodinný život. Zásah do osobnostných práv žalobcov bol vysokej intenzity, nečakaný a nereparovateľný. Vzhľadom na uvedené žalobcovia majú za to, že vzniknutá trauma zo smrti matky nie je odstrániteľná a domáhajú sa priznania nemajetkovej ujmy.

2. Žalovaný v 1/ rade sa k podanej žalobe písomne vyjadril a poprel skutkové tvrdenia žalobcov. Namietol, nedostatok pasívnej legitímácie v spore a uviedol, že žalovaný 1/ rade sa nijako nepodieľal na vzniku ujmy a v žalobe absentuje titul uplatnenia nároku voči žalovanému v 1/ rade.

3. Žalovaný v 2/ rade sa k podanej žalobe písomne vyjadril a poprel skutkové tvrdenia žalobcov. Konštatoval, že Okresným súdom Poprad je vedené konanie pod sp. zn. 20C/92/2016 (uplatnených 15.000,- eur), v ktorom si obdobný nárok uplatnila sestra žalobcov, a ktorý jej bol, doposiaľ nie právoplatne, priznaný (v sume 10.000,- eur). Žalobcovia tak mali možnosť si nárok uplatniť spolu so svojou sestrou a vo výške bežne priznávanej. Uplatnenie nároku samostatne považuje žalovaný v 2/ rade za zjavné zneužitie práva, nakoľko svoje nároky si uplatnili až potom, čo sa dozvedeli, že ich sestra bola v uvedenom konaní čiastočne úspešná. Preto má žalovaný v 2/ rade za to, že žalobcov k podaniu žaloby viedli zistné dôvody. Z dôvodu neskorého a zistného uplatnenia nároku žalovaný v 2/ rade navrhol zamietnutie žaloby.

4. Rozsudkom zo dňa 10.4.2018 súd žalobe v celom rozsahu vyhovel. Po odvolaní podanom žalovanými uznesením zo dňa 10.10.2019, č.k. 9Co/158/2018 - 97 Krajský súd Prešov ako súd druhej inštancie zrušil rozsudok, okrem výroku, ktorým súd návrh na prerušenie konania zamietol a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V zmysle pokynu súdu druhej inštancie mal súd prvej inštancie v ďalšom konaní vyhodnotiť vznesenú námietku premlčania, vysporiadať sa argumentáciou žalovaného v 1. rade vo vzťahu k posúdeniu nároku ako nároku na náhradu škody a zaoberať sa rozdielnosťou nároku priznaného sestre žalobcov.

5. Súd po vrátení veci nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom strany zotrvali na svojich stanoviskách. Z vykonaného dokazovania súd zistil tento skutkový stav:

6. Žalobca v 1/ rade sa uplatneného nároku domáha z toho dôvodu, že utrpel veľkú psychickú ujmu. Jeho život sa po tom incidente zmenil a rodina sa v podstate čiastočne rozpadla. Krátky čas pred nehodou žalobcom zomrel otec a následne pri dopravnej nehode aj matka. V čase úmrtia matky boli žalobcovia odkázaní výživou na matku, ktorá zabezpečovala všetky životné potreby žalobcov. Uviedol, že v čase úmrtia matky boli žalobcovia študenti, trávili s matkou veľa času, po smrti otca im bola najväčšou oporou a najlepším priateľom. Od úmrtia matky si žalobca v 1/ rade všetko zabezpečuje sám, študuje na vysokej škole a mladším sestrám (žalobkyniam v 2/ a 3/ rade), musela zabezpečovať starostlivosť ich krstná matka. Matka žalobcov pracovala v dvojtýždňových intervaloch v Rakúsku, každé sviatky trávili spolu kvôli tomu, že jej kolegyňa bola o dosť mladšia, nemala ešte rodinu a vždy prihliadala na to, že matka žalobcov má na starosti tri, resp. štyri deti, tak vždy bola v tomto smere zhovievavá a zobrala turnus aj za ňu. Čo sa týka nároku, tento si žalobcovia uplatnili najskôr prostredníctvom mediátora, a uplatnili si ho skôr ako ich sestra B. V., ktorá už v čase nehody žila v spoločnej domácnosti so svojim manželom. Čo sa týka výšky uplatneného nároku, žalobca v 1/ rade na dotaz uviedol, že financiami sa nedá vyčíslieť suma ľudského života, žalobcovia prišli o matku a celý ich život sa zmenil. V čase jej úmrtia nemali financie ani na zaplatenie pohrebu, musela im pomôcť rodina. S matkou žalobcovia trávili väčšinu času počas jej pobytu doma, zariaďovali spoločné záležitosti, chodievali na výlety a za rodinou, bola jedinou oporou po smrti otca. V súčasnosti žalobkyňa je žiačkou 3. ročníka strednej školy.

7. Žalobkyňa v 2/ rade uviedla, že jej matka veľmi chýba a je to pre ňu strata. V čase úmrtia matky bola žalobkyňa ešte žiačkou základnej školy, nebola teda plnoletá a nevedela sa o seba postarať. Musela sa po skončení základnej školy presťahovať preč k opatrovníkom. Starostlivosť o žalobkyne v 2/ a 3/ rade po smrti matky zabezpečovala ich krstná matka, sestra matky s manželom. Museli sa presťahovať od kamarátov a zvyšku rodiny do Toporca (okr. Kežmarok vzdialený cca 52km od pôvodného bydliska). Smrť matky i nasledujúce dianie boli pre žalobkyňu šokom. Starostlivosť o žalobkyňu síce bola zabezpečená riadne, ale pred smrťou matky s ňou bola trvale v kontakte, bývali v jednej domácnosti. V súčasnosti žalobkyňa stále žije v Toporci, po skončení strednej školy má v úmysle sa vrátiť do rodičovského domu. Na dotaz, kto zabezpečoval starostlivosť o ňu počas pobytu matky v

Rakúsku uviedla, že to bola jej stará matka a bratia otca, ktorí žijú v Šuňave. Od smrti matky zostali žalobcovia bez príjmu, odkázaní výlučne na pomoc rodiny.

8. Žalobkyňa v 3/ rade uviedla, že smrť matky je pre ňu neskutočná zmena v živote. Žalobcovia stratili oporu v živote a všetci súrodenci sa v súčasnosti snažia byť v intenzívnom kontakte. Žalobkyňa študuje na Vysokej škole Konštantína Filozofa v Nitre, v čase úmrtia matky bola žiačkou Strednej zdravotníckej školy v Poprade. S neb. matkou mali veľmi dobrý vzťah, rozumeli si a pomáhali si. Čo sa týka starostlivosti, po smrti matky mali žalobkyne v 2/ a 3/ rade možnosť výberu, kto im zabezpečí starostlivosť a vybrali si svoju krstnú matku, nakoľko sestra B. s v tom čase ešte len zakladala rodinu a nechceli pre ňu byť bremenom.

9. Z výsluchu svedka M. V. súd zistil, že žalobcov pozná asi od roku 2012. V čase, keď ich spoznal žili ako normálna rodina. Svokra pracovala v Rakúsku. Domácnosť financovala len svokra, svokor ešte predtým zomrel na rakovinu, čiže sa starala o celú domácnosť. Žalobkyne v 2/ a 3/ rade sa po smrti matky museli odsťahovať do Toporca ku krstným rodičom, pretože boli maloleté. Vzťah žalobcov k matke bol dobrý.

10. Z výsluchu svedkyne B. V. súd zistil, že je najstaršou sestrou žalobcov, ktorá v čase úmrtia matky žila už v spoločnej domácnosti s manželom M. V.. Žalobcovia mali s matkou dobrý vzťah. Matka bola jedinou živiteľkou rodiny, keďže otec žalobcov zomrel o 4 roky skôr. Po smrti matky bol stav žalobcov zlý po psychickej stránke, keďže boli ešte mladí, malí na to, aby prišli už o matku a ešte tým, že to bolo tak tragicky zo dňa na deň, nikto nebol na to pripravený.

11. Zistený skutkový stav súd nasledovne právne posúdil:

12. Podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

13. Podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

14. Podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

15. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

16. Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadostučinenie.

17. Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadostučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

18. Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

19. Podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie.

20. Podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka, každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti.

21. Podľa § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu zodpovedajú za škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky.

22. Podľa ust. § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka platí, že ak právnym predpisom alebo rozhodnutím súdu je ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté alebo, ak to vyplýva z povahy plnenia, že viac dlžníkov má tomu istému veriteľovi splniť dlho spoločne a nerozdielne, je veriteľ oprávnený požadovať plnenie od ktoréhokolvek z nich. Ak dlh splní jeden dlžník, povinnosť ostatných zanikne.

23. Podľa čl. 3 ods. 1 Smernice Rady (72/166/EHS) z 24.04.1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, každý členský štát prijme v súlade s článkom 4 všetky primerané opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením. Rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia sa určia na základe týchto opatrení.

24. Podľa čl. 22 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES z 16.09.2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, osobnú ujmu a škodu na majetku, ktorú utrpeli chodci, cyklisti a iní nemotorizovaní užívatelia cesty, ktorí sú obvyčajne najslabšími účastníkmi nehody, by malo pokrývať povinné poistenie vozidla účastného na nehode, kde majú nárok na odškodnenie podľa vnútroštátneho občianskeho práva. Toto ustanovenie nepredurčuje zodpovednosť za škodu alebo úroveň výšky odškodneného pri konkrétnej nehode podľa vnútroštátnych právnych predpisov.

25. Podľa čl. 36 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES z 16.09.2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, skutočnosť, že osoba, ktorá utrpela ujmu alebo škodu, má priame právo na žalobu proti poisťovni, je logickým doplnením určenia takýchto zástupcov a navyše zlepšuje právne postavenie poškodených osôb pri dopravných nehodách vzniknutých mimo členského štátu, v ktorom má taká osoba trvalý pobyt.

26. Podľa § 4 ods. 1 zákona 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ZoPZP), poistenie zodpovednosti sa vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uvedeného v poistnej zmluve.

27. Podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení.

28. Podľa § 15 ods. 1 zákona 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.

29. Podľa § 15 ods. 2 zákona 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, na premlčanie nároku na náhradu škody proti poisťovateľovi platí rovnaká úprava ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila.

30. Podľa čl. 6 ods. 1 C.s.p. strany sporu majú v konaní rovné postavenie spočívajúce v rovnakej miere možností uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem prípadu, ak povaha prejednávanej veci vyžaduje zvýšenú ochranu strany sporu s cieľom vyvažovať prirodzene nerovnovážne postavenie strán sporu.

31. Podľa čl. 8 C.s.p. strany sporu sú povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podprieť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu.

32. Podľa § 137 C.s.p. žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o
a) splnení povinnosti,

- b) nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu,
- c) určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo
- d) určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

33. V prejednávanej veci bolo nespornou skutočnosťou, že dňa 21.1.2015 došlo k dopravnej nehode zavinennej žalovaným v 2/ rade, ktorý bol vodičom motorového vozidla značky Toyota Yaris, a ktorý bol poistencom žalovaného v 1/ rade. Pri dopravnej nehode zahynula matka žalobcov B. V., ktorej stratu žalobcovia počítajú ako osobnú ujmu, za ktorú žiadajú náhradu.

34. Žalovaný v 1/ rade v podanom odvolaní namietal nedostatok pasívnej vecnej legitímácie v spore, avšak súd prvej inštancie má za to, že jeho interpretácia bola existujúcou judikatúrou prekonaná. Pri riešení otázky, kto nesie zodpovednosť za zásah do osobných práv žalobcov podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, resp. kto je pasívne legitímovaný, vzal súd do úvahy, že z hľadiska obsahu a účelu sú zodpovednostným vzťahom vzniknutým v dôsledku zásahu do osobnostných práv najbližšie zodpovednostné vzťahy, na ktoré dopadajú ustanovenia §420 a nasl. Občianskeho zákonníka. V zodpovednostnom právnom vzťahu na jednej strane vystupuje ten, kto sa dopustil protiprávneho konania, alebo ten kto zaň objektívne zodpovedá a na druhej strane ten, komu týmto protiprávnym konaním vznikla určitá ujma. Totožný je účel oboch inštitútov - zabezpečiť v čo najväčšej miere nahradenie vzniknutej škody.

35. Žalovaný v 2/ rade ako prevádzkovateľ motorového vozidla objektívne zodpovedá za vzniknutú škodu podľa § 427 Občianskeho zákonníka. Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov je osobitným druhom občianskoprávnej zodpovednosti za škodu, ktorá spočíva na princípe objektívnej zodpovednosti. Ustanovenie § 427 Občianskeho zákonníka upravuje subjekt tejto zodpovednosti, pričom podľa odseku 1 je tento subjekt určený bez ohľadu na to, prevádzkou akého dopravného prostriedku bola škoda spôsobená. Na vznik tejto zodpovednosti sa teda nevyžaduje zavinené konanie. Ide o zodpovednosť za škodu vyvolanú osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku. Medzi osobitnou povahou prevádzky a medzi spôsobenou škodou musí byť príčinná súvislosť. Osobitná povaha spočíva v tom, že z tejto prevádzky vyplýva pre okolitý svet zdroj zvýšeného nebezpečenstva v súvislosti s činnosťou a pohybom dopravného prostriedku (Prof. JUDr. Karol Plank a kolektív, Občianske právo s vysvetlivkami, IURA EDITION).

Súd má za to, že v danom prípade vodič - žalovaný v 2/ rade použil motorové vozidlo, ktorý zaviniel dopravnú nehodu, a teda zodpovedným subjektom za vzniknutú škodu je žalovaný v 2/ rade. V danom prípade je nepochybná i príčinná súvislosť medzi prevádzkou motorového vozidla a vznikom škody. Je nepochybné, že príčinou vzniku dopravnej nehody bola chyba vodiča, čo preukazuje odsudzujúci trestný rozkaz. Na základe uvedeného má súd za to, že žalovaný v 2/ rade zodpovedá podľa § 427 Občianskeho zákonníka na základe objektívnej zodpovednosti, ako osoba vykonávajúca dopravu, v rámci ktorej bolo zasiahnuté do práv iných osôb.

36. Pasívna legitímácia žalovaného v 1/ rade, ktorý je poisťiteľom žalovaného v 2/ rade (zodpovednostného subjektu) a jeho povinnosť zaplatiť uvedenú náhradu škody spoločne a nerozdielne so žalovaným v 2/ rade vyplýva z ustanovenia § 15 ods. 1 z. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Vo vzťahu k poisťovní ide o špecifické právo poškodeného na výplatu plnenia za poisteného škodcu, a to vo výške (v tom rozsahu) v akom za škodu zodpovedá poistený škodca, pričom predpokladom vzniku povinnosti poisťiteľa plniť, je preukázanie zodpovednosti poisteného za škodu, ktorá poškodenému vznikla. Z poistenia zodpovednosti má poistený právo, aby poisťovateľ za neho poskytol poškodenému poistné plnenie v rozsahu podľa § 4 ods. 2 cit. zákona, t. j. uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody, o. i. škody na zdraví a nákladov pri usmrtení (§ 4 ods. 2 písm. a) cit. zákona).

37. Súd sa nestotožnil a argumentáciou žalovaného v 1/ rade, že náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch nie je krytá a nesúvisí s dojednaným povinným zmluvným poistením, a teda neexistuje právny titul, na základe ktorého by mal žalovaný v 1/ rade plniť žalobcom nemajetkovú ujmu v peniazoch. Žalovaný v 1/ rade nesúhlasil s eurokonformným výkladom pojmov náhrada škody a škoda na zdraví v zmysle ustanovení z. č. 381/2001 Z. z., a teda že by sa nemajetková ujma mala považovať za súčasť náhrady škody na zdraví. Dôvodil odlišnosťou práva na náhradu škody na zdraví a práva na

náhradu nemajetkovej ujmy, keď každé z uvedených práv je samostatným právom ničím nesúvisiacim s druhým z uvedených práv. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy je upravené v § 11 až 17 Občianskeho zákonníka upravujúcich ochranu osobnosti, právo na náhradu škody na zdraví je upravené v § 420 až 450 Občianskeho zákonníka.

38. Smernica EÚ je normatívnym aktom, adresovaným členským štátom a nie občanom, jednotlivcom, či orgánom členských štátov, preto je záväzná len pre členské štáty avšak len pokiaľ ide o dosiahnutý výsledok a nie pokiaľ ide o formu či metódy použité členskými štátmi na dosiahnutie určeného výsledku. Jednotlivcom nevznikajú priamo zo smernice žiadne práva či povinnosti, práva a povinnosti im vzniknú len z vnútroštátnych predpisov obsahujúcich implementáciu smernice.

V danom prípade súd dospel k záveru, že zásah do osobnostných práv žalobcov (do práva na súkromný a rodinný život) bol spôsobený pri dopravnej nehode, spôsobenej prevádzkou vozidla, ktorého prevádzkovateľom bol žalovaný v 2/ rade. Žalovaný v 1/ rade bol poisťovateľom jeho zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Súd má za to, že žalovaný v 1/ rade je v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy pasívne vecne legitimovaný podľa § 15 v spojení s § 4 ods. 2 písm. a) z. č. 381/2001 Z. z. Poistený má v zmysle tohto zákonného ustanovenia z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, pričom poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi.

39. Pre posúdenie otázky pasívnej legitímácie poisťovne je rozhodujúce riešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom škoda použitým v zákone č. 381/2001 Z. z. Súd má za to, že pre účely tohto zákona treba pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv pozostalých, spočívajúci v zásahu do práva na súkromný a rodinný život spôsobený usmrtením blízkej osoby pri prevádzke dopravných prostriedkov.

40. Účelom poistenia zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou dopravných prostriedkov je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k uvedenému zákonu je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia.

Ak by mal platiť výklad pojmu škoda vychádzajúci z textu zákona č. 381/2001 Z. z. (gramatický výklad), resp. vychádzajúci z ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu, teda ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, mohlo by to znamenať značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich finančnému bankrotu. Zároveň by to mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že pri insolventnosti zodpovedného subjektu nebude vymožitelná.

Neprijateľnosť týchto dôsledkov vyžaduje extenzívnu interpretáciu pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. tak, že doň patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých, a teda že aj táto náhrada je predmetom poistného krytia. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov totiž nemožno opomíňať ich účel a zmysel, pričom platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie a musí odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a pod.

Rozširujúci výklad pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 je aj ústavne konformný, pretože zmierňuje, resp. odstraňuje disproporciu medzi zákonným úrazovým poistením, t. j. poistením pri pracovných úrazoch, a povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou dopravných prostriedkov. Pokiaľ totiž dôjde pri dopravnej nehode k úmrtiu zamestnanca, zakladá § 94 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení pozostalým, ktorými sú manžel alebo manželka a nezaopatrené dieťa, nárok na jednorazové odškodnenie vo výške 730 násobku denného vymeriavacieho základu, najviac však vo výške 46.485,40 EUR (u manžela alebo manželky). Toto odškodnenie, i keď je limitované, nie je nič iné ako náhrada nemajetkovej ujmy poskytovaná z úrazového poistenia. Niet preto rozumného dôvodu, prečo by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých pri usmrtení ich blízkeho pri dopravnej nehode ako zamestnanca mala byť predmetom poistného krytia (aj keď podľa iného zákona), zatiaľ čo v prípadoch, ak by nešlo o zamestnanca, by tomu tak nemalo byť.

41. Súd súčasne poukazuje na závery rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 6 MCdo 1/2016 zo dňa 31.7.2017, s ktorými sa plne stotožňuje a poukazuje na ne, a podľa ktorých: „Pre posúdenie otázky pasívnej legitímácie poisťovne je rozhodujúce riešenie otázky, čo treba rozumieť pod pojmom škoda (použitým v ZoPZP). Pre účely tohto zákona treba pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým (po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla) z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život.

42. Pri výklade pojmu škoda pre účely ZoPZP treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve. Zodpovednostný zákon bol totiž výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené t. č. platnou Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa termíny „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“. Komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú (tu por. napr. rozsudok SD EÚ zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA). Vychádzajúc z uvedeného s použitím extenzívneho (eurokomformného) výkladu pojmov „náhrada škody na zdraví“ v § 4 ods. 1, ods. 2 písm. a), ods. 4 a § 15 ods. 1 z. č. 381/2001 Z. z. a s prihliadnutím k samotnému účelu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, z hľadiska zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vyvolaný prevádzkou motorových vozidiel, sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody (ako poškodeným), za ktorú možno priznať náhradu peňažnou formou podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) z. č. 381/2001 Z. z. Požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka preto podľa súdu spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti žalovaného 1 za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa citovaného zákona, a preto je aj daná pasívna legitímácia žalovaného v 1/ rade na náhradu tejto nemajetkovej ujmy, a to spoločne a nerozdielne so žalovaným v 2/ rade. Vo vzťahu k poisťovni ide o špecifické právo poškodeného na výplatu plnenia za poisteného škodcu vo výške a v rozsahu v akom za škodu zodpovedá poistený škodca.

43. Pokiaľ žalovaný v 1/ rade argumentoval, že keďže od roku 2001 nedošlo k žiadnej zmene relevantnej vnútroštátnej právnej úpravy, nie je legitímny dôvod na zmenu výkladu príslušných zákonných ustanovení a ad hoc rozširovanie účelu Zákona o PZP a jeho cieľov oproti tým, ktoré boli zamýšľané, v tomto smere súd poukazuje na konštatovanie Ústavného súdu Slovenskej republiky v uznesení č.k. III. ÚS 666/2016-36: „Interpretačná snaha sťažovateľa v relácii k záverečnej časti právnej vety rozsudku Súdneho dvora vo veci C-22/12, v ktorej sa odkazuje na vnútroštátnu právnu úpravu („ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.“), je podľa názoru ústavného súdu účelová a márna.“ Všeobecné súdy sú totiž povinné skúmať možnosť implementácie eurokonformného výkladu prostredníctvom tzv. nepriameho účinku relevantnej únijnej regulácie. Súdny dvor Európskej únie požaduje od vnútroštátnych súdov, aby práve v prípade nesplnenia povinnosti riadnej transpozície smernice členskými štátmi vykladali ustanovenia vnútroštátneho práva „v čo najvyššej možnej miere tak, aby mohli byť použité v súlade s cieľmi tejto smernice“ (napr. rozsudok vo veci Centroteel, C-456/98).

44. Generálna klauzula ochrany osobnosti obsiahnutá v ustanovení § 11 Občianskeho zákonníka bola prispôbena Listine základných práv a slobôd zákonom č. 509/1991 Zb. účinným od 1. januára 1992, odkedy až do súčasnosti toto ustanovenie znie tak, že fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Účinnosťou tohto zákona bola pod ochranu osobnosti zahrnutá aj ochrana súkromia, ktorá zahŕňa právo na nerušený osobný život, duševný pokoj, nedotknuteľnosť života jednotlivca v kruhu jeho najbližších. Jednou z hodnôt osobnosti každej fyzickej osoby ako celku, ktorej rešpektovanie musí občianske právo voči subjektom v rovnakom postavení zabezpečovať, je právo na súkromie. Obsah práva na súkromie, je nutné určovať so zreteľom na ústavné predpisy a ustanovenia medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách uvedených v článku 154c ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky, v ktorých má pozitívna zákonná úprava práva občana na súkromie svoj prirodzeno-právny zdroj.

Súčasťou súkromného života je nepochybne tiež rodinný život zahrňujúci vzťahy medzi blízkymi príbuznými a rešpektovanie súkromného, teda i rodinného života musí zahrňovať do určitej miery právo na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s ďalšími ľudskými bytosťami, aby tak bolo možné okrem iného tiež rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť.

V prípade neoprávneného zásahu do týchto práv majú dotknuté osoby nárok v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka v prvom rade domáhať sa zdržania neoprávnených zásahov, ďalej odstránenia následkov neoprávneného zásahu a poskytnutia primeraného zadosťučinenia. Návrh na poskytnutie primeraného zadosťučinenia sleduje priznanie satisfakcie fyzickej osobe, ktorej osobnostné právo bolo porušené so zreteľom na to, že zásah zvyčajne nemožno odčiniť obnovením pôvodného stavu. Satisfakcia prichádza do úvahy v prvom rade v podobe morálnej, napr. ospravedlnenie. Nárok na priznanie finančnej satisfakcie - náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch prichádza do úvahy len vtedy, ak by sa morálna satisfakcia nezdala postačujúca.

Pre určenie výšky primeraného finančného zadosťučinenia sú primárne stanovené dve kritériá, z ktorých musí súd vždy vychádzať - a to závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a okolnosti, za akých došlo k neoprávnenému zásahu.

Určenie výšky zadosťučinenia v peniazoch sa preto stáva predmetom voľného uváženia súdu. Súd pritom musí vychádzať z úplne zisteného skutkového stavu a opierať sa o konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Pojmovými znakmi subjektívnych osobnostných práv sú absolútna povaha, imateriálny charakter, všeobecnosť a výlučnosť, zásadná neprevoditeľnosť, časová neobmedzenosť a nepremlčateľnosť. Pôsobia voči neobmedzenému, resp. neurčitému okruhu ostatných subjektov práva, ich predmetom sú výlučne nemajetkové hodnoty (osobnosť), patria každej fyzickej osobe „a priori“, (sú prejavom ľudskej osobnosti vo vzťahu k ostatným subjektom, t.j. či fyzickým alebo právnickým osobám) s rovnakým právnym postavením, výlučné oprávnenie nakladať počas celého života v medziach určených právnym poriadkom s jednotlivými stránkami svojej osobnosti patrí fyzickej osobe, nemožno ich scudzovať, deliť od ich nositeľa, upínajú sa na fyzickú osobu po dobu jej fyzickej existencie v spoločnosti (sú časovo neobmedzené počas života fyzickej osoby) sú nezdediteľné (netvorí predmet dedičstva), sú nepremlčateľné, rovnako aj neprekludovateľné a nemožno ich postihovať exekúciou. Na rozdiel od nich majetkové práva možno oddeliť od ich subjektov, prevádzať (scudzovať) ich, podliehajú exekúcii, premlčaniu a preklúzii.

45. Špecifickosť subjektívnych osobnostných práv spočíva v ich predmete, ktorým je priamo osobnosť človeka, fyzickej osoby v jej celistvosti. Právo na ochranu osobnosti (subjektívne rýdzo osobné, resp. osobnostné právo) Občiansky zákonník upravuje ako jednotné právo (doslovné znenie „fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti“). V dôsledku toho je treba jednotlivé práva, ktoré v tomto jednotnom rámci vznikajú, chápať ako práva čiastkové, líšiac sa navzájom vzťahom k rôznym hodnotám, stránkam osobnosti, avšak vychádzajúcim z osobnosti tvoriacej fyzickú a mravnú jednotu. Ako základné hodnoty osobnosti každej fyzickej osoby uvádza Občiansky zákonník v § 11 výslovne život, zdravie, občiansku česť a ľudskú dôstojnosť, ako aj súkromie, meno a prejavy osobnej povahy.

46. Podľa ustanovenia článku 8 odseku I Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných práv a slobôd, publikovaného pod č. 209/1992 Zb., každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Z ustanovenia článku 17 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach publikovaného pod č. 120/1976 Zb. vyplýva, že nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, rodiny, domova alebo korešpondencie a každý má právo na zákonnú ochranu proti takým zásahom alebo útokom. Právo na súkromie v rôznych poňatiach môže zahŕňať tak ochranu rodinného života, súkromie obydlia, listové tajomstvo, ako aj ochranu cti, povestí človeka, či ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním údajov o osobe. V ústavnej rovine je zakotvené v článku 16 Ústavy Slovenskej republiky - nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená, obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom; článku 19 ods. 1 - každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, ods. 2 - každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe; v článku čl. 21 garantujúcom nedotknuteľnosť obydlia; v článku 22 zaručujúcom ochranu listového tajomstva, tajomstva dopravovaných správ a iných písomností a ochranu osobných údajov. Súčasťou práva na súkromie je právo na rodinný život.

47. Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku z 21. júna 1988 vo veci Berrhab proti Holandsku konštatoval : „Z pojmu rodina, na ktorom je založený článok 8, vyplýva, že dieťa narodené z takéhoto zväzku je ipso iure súčasťou tohto vzťahu. Z tohto dôvodu existuje od momentu narodenia dieťaťa a už vzhľadom na samotnú existenciu tejto skutočnosti medzi dieťaťom a jeho rodičmi zväzok rovnajúci sa „rodinnému životu“, dokonca aj vtedy, keď už rodičia neskôr spolu nežijú.“

Podstatou rodinného života je oprávnenie fyzickej osoby utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny založené na silných citových väzbách. Ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. (napr. uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 17. 2. 2011, sp. zn. 5 Cdo 265/2009)

48. Protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplno napĺňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) ujma. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločenstva (vzťahu) s blízkou osobou.

Osobnosť, ktorá je chránená prostredníctvom všeobecného osobnostného práva, v prípade, ak došlo k zásahu do tohto práva, má možnosť využiť právne prostriedky ochrany osobnosti, ktoré sú exemplifikatívne uvedené v ustanovení § 13 Občianskeho zákonníka. Prichádzajú do úvahy, pokiaľ hrozí alebo je spôsobená ujma v osobnostnej nemajetkovej sfére a majú rôznu povahu. Ktoré z týchto právnych prostriedkov príslušná fyzická osoba na ochranu svojej osobnosti uplatní, bude závislé v prvom rade na jej vôli ovplyvnenej predovšetkým intenzitou a povahou protiprávneho zásahu. Zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. Realizácia tejto ochrany je vo výlučnom záujme osôb - najbližších príbuzných, a to detí, rodičov či súrodencov.

49. Podstatnou otázkou, po vyriešení otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v 1/ rade je otázka premlčania nároku, nakoľko žalovaný v 1/ rade vzniesol námietku premlčania nároku žalobcov. V tomto smere súd odkazuje opätovne na existujúcu judikatúru, napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované pod zn. R 58/2014, ktoré konštatuje, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, je právom majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 27. novembra 2012 sp.zn. 2 Cdo 194/2011). Z odôvodnenia predmetného judikátu vyplýva, že: „Fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy (§ 11 Občianskeho zákonníka). V zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie. Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa ods. 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby, alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Dovolací súd v danej veci skúmal, či odvolací súd správne vec právne posúdil, keď konštatoval, že nárok žalobkyne je potrebné považovať za osobné právo majetkovej povahy, ktoré sa premlčí vo všeobecnej trojročnej premlčacej lehote.

Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až § 110). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať. Z § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že sa premlčujú všetky majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva.

Premlčanie je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou. Zmyslom tohto inštitútu je zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. Premlčaním právo nezaniká, iba sa závažne oslabuje. Uplatnenie námietky premlčania spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti, v dôsledku čoho súd premlčané právo nemôže priznať. Základným účelom inštitútu premlčania je pôsobiť na subjekty občianskoprávných vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje práva (nároky) a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po časovo neprimeranej dobe nútené splniť si svoje povinnosti. Ak uplynula zákonom ustanovená premlčacia doba a oprávnená osoba v nej určeným spôsobom u príslušného orgánu svoje právo nevykonala, vzniká povinnej osobe oprávnenie vzniesť námietku premlčania, a tak spôsobiť stav, že sa oprávnená osoba nemôže s úspechom domáhať na súde svojho práva. Dôvodné vznesenie námietky premlčania v občianskom súdnom konaní má

totiž za následok, že súd nemôže oprávnenej osobe právo (nárok) priznať (§ 100 ods. 1 tretia veta Občianskeho zákonníka). Prítom zásada hospodárnosti konania musí viesť konajúci súd k tomu, aby v konaní prednostne posúdil vznesenú námietku premlčania vzhľadom na to, že v prípade jej oprávnenosti takýto postup vedie k rýchlemu vydaniu rozhodnutia vo veci samej, bez potreby vykonávania ďalších dôkazov.

Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka predstavuje jedno z parciálnych a relatívne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rydzo osobné právo, nestačí na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom má za následok, že ide o osobné právo majetkovej povahy. Podľa názoru dovolacieho súdu je v uvedenom zmysle určujúci obsah nároku, a nie predmet jeho ochrany. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky.

Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v prípade náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takémuto zásahu došlo.“

50. V prejednávanej veci bolo preukázané, že neoprávneným konaním žalovaného v 2/ rade bolo zasiahnuté nielen do práva na život matky žalobcov, ale tiež do práva na súkromie a rodinný život žalobcov. Zásah do práv žalobcov nastal momentom smrti ich matky (26. januára 2015); následky tohto zásahu v podobe rôznej formy nemateriálnej ujmy (šoku, traumy, smútku a straty zo spoločenstva s blízkou osobou) u žalobcov stále pretrvávajú. Žalobcovia mohli svoje právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vykonať prvýkrát 27. januára 2015. Od tohto dňa začala plynúť všeobecná trojročná premlčacia doba, ktorá skončila 27. januára 2018. Žalobcovia žalobu podali na súde 4. októbra 2017, teda pred uplynutím premlčacej doby, nárok žalobcov tak nie je premlčaný.

51. V posudzovanej veci bolo nesporné, že zásah do osobnostných práv žalobcov (do ich práva na súkromný a rodinný život) bol spôsobený pri dopravnej nehode, ktorú zavinil žalovaný v 2/ rade.

56. Vzhľadom na predmet sporu a vyššie uvedené skutočnosti súd konštatuje, že poistenie má za úlohu ekonomickú ochranu jednotlivcov, rodín, spoločenstiev, firiem či iných subjektov. Poisťovníctvo je založené na tvorbe poisťno-technických rezerv, ktoré sa tvoria prostredníctvom výberu a akumulácie poisťného od poistených. Z týchto rezerv sú následne poisťovňou vyplácané poisťné plnenia. Na základe dohody a za poplatok poisťovňa na seba preberá dohodnuté riziká v dohodnutom rozsahu. V prípade, že nastane poisťná udalosť, poisťovňa sa zaväzuje uhradiť poistenému dohodnutú poisťnú sumu, v prípade poistenia za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa poistenie vzťahuje na následky spôsobené poškodeným pri prevádzke motorového vozidla a nie je obmedzené na osobu poistenca. Uvedený druh poistenia je poistením, ktorého existencia je pri prevádzke motorového vozidla povinná v zmysle ust. § 3 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. Poistenie slúži ako prostriedok na prenos rizika zo subjektu, ktorý ho nie je ochotný podstúpiť na poisťovateľa, ktorý je ochotný ho prebrať.

44. V danom prípade protiprávnosť a príčinná súvislosť zásahu vyplýva z trestného konania vedeného Okresným súdom Poprad pod sp. zn. 5T/107/2015. V tomto konaní bol žalovaný v 2/ rade uznaný vinným prečinom usmrtienia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a/ Tr. zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní dvoch rokov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu troch rokov.

45. Súd nemal pochybnosť o tom, že smrť B. V. spôsobila veľmi vážny zásah do súkromného života žalobcov a žiadna z morálnych foriem zadosťučinenia v tomto prípade nemôže byť postačujúca. Smrťou matky žalobcovia stratili sociálne, morálne, citové puto vytvorené medzi nimi a nebohú matkou. Od smrti matky majú žalobcovia a ich rodina ochudobnenú sféru vzťahu s nebohú ako najbližším rodinným príslušníkom. Stratili možnosť prejavovať jej lásku, priazeň a dostávať oporu, porozumenie. Protiprávnym konaním žalovaného v 2/ rade u žalobcov došlo k nenávratnej deštrukcii väzieb súkromného života. Následky zásahu nie je možné odstrániť len morálnou satisfakciou, pretože žiadna by nepostačovala na primerané vyváženie a zmiernenie ujmy žalobcov. Ujma vzniknutá žalobcov je neodstrániteľná, každá iná fyzická osoba by ujmu považovala za objektívne závažnú, náhrada

nemajetkovej ujmy môže u žalobcov prispieť k zmierneniu stavu. Je prejavom slušnosti a spravodlivosti, nemôže však odčiniť dopad tragickej udalosti.

47. Súd v sporovom konaní nemá povinnosť ani právo upozorňovať účastníkov na nedostatočné dôkazy, prípadne chýbajúce dôkazy a navrhovať im predloženie takých dôkazov, ktoré dostatočne podporia ich tvrdenia. Takýto postup súdu by bol v rozpore nielen s ustanovením citovaného čl. 8 C.s.p., ale aj so zásadou rovnosti účastníkov konania.

Podľa § 215 ods. 1, 2 C.s.p., súd rozhodne na základe zisteného skutkového stavu, ktorý zisťuje procesným postupom podľa cit. zákona. V zmysle týchto ustanovení skutkovým základom súdneho rozhodnutia je súhrn skutkových zistení, ku ktorým súd dospel v priebehu konania. K skutkovým zisteniam súd dospieva vyhodnotením skutkových poznatkov, ktoré získava viacerými spôsobmi, predovšetkým v sporovom konaní dokazovaním.

Civilný sporový proces sa, okrem iného, zásadne riadi princípom dispozičným a prejednacím, princípom kontradiktórnosti, princípom koncentrácie a s ním spojeným princípom formálnej pravdy. V sporovom konaní, ako v danom prípade, žalobca uplatňuje na základe existujúceho právneho vzťahu na súde svoje práva, resp. právom chránené záujmy, vyplývajúce z hmotného práva, vo vzťahu k žalovanému, ktorým sú tieto porušené, resp. ohrozené. Žalovaný v sporovom konaní následne v rámci procesných ustanovení vo vzťahu k žalobcom uplatnenému nároku poskytne rozhodujúce skutočnosti na svoju obranu, na preukázanie ktorých zároveň pripojí listinné dôkazy, na ktoré sa odvoláva, resp. navrhne dôkazy.

V ustanovení § 185 C.s.p. je zavedený princíp formálnej pravdy, čo znamená, že súd pri rozhodovaní vychádza výlučne z dôkazov, ktoré mu navrhli strany sporu. Súd sa tak nemusí dostať k úplnému zisteniu pravdy, vzhľadom na to, že si o spore môže urobiť svoj obraz iba v rozsahu, v akom mu ho vykreslia strany sporu svojimi tvrdeniami a súvisiacimi dôkazmi. Dôraz sa kladie na procesnú diligenciu strán sporu, čoho dôsledkom je obmedzenie dôkaznej iniciatívy súdu a jej presun takmer bezvýhradne na strany sporu.

Pre úspech v sporovom konaní je nevyhnutné, aby strana sporu uniesla svoje dôkazné bremeno, t.j. dokázala pred súdom pravdivosť svojich tvrdení v relevantných hmotnoprávných skutočnostiach, a to prioritne žalobca v podanej žalobe a žalovaný v podanom vyjadrení k žalobe. Za výsledok sporového konania je tak plne zodpovedná sama sporová strana. Stanovisko žalovaného či žalovaných nemôže spočívať len v popieraní tvrdení.

48. Povinnosťou súdu je v prejednávaných prípadoch postupovať v súlade so zásadou spravodlivosti. Pri rozhodovaní je nevyhnutnosťou rešpektovanie základných princípov C.s.p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí súčasne aj právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (sp. zn. IV.ÚS 252/04) a rovnako neznamená ani to, aby účastník konania bol pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkou a právnymi názormi (sp. zn. I. ÚS 50/04).

49. Pri výške nemajetkovej ujmy u žalobkyne súd v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka prihliadal na závažnosť vznikutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Žalobcovia žiadali priznať nemajetkovú ujmu vo výške 50.000,- eur pre každého zo žalobcov, vzniknutú ujmu je pritom potrebné hodnotiť ako maximálne závažnú.

50. Je takmer nemožné vyčíslieť hodnotu straty ľudského života v peňažnej forme, preto jedinou možnosťou je v rámci voľnej úvahy súdu a v rámci zohľadnení všetkých rozhodujúcich skutkových okolností, dospieť k primeranej výške náhrady nemajetkovej ujmy (napr. rozsudok Krajského súdu Trnava sp. zn. 23Co/337/2016).

Pokiaľ strany sporu poukazovali na rozhodovaciu prax súdov v obdobných prípadoch, ktorými podporili svoju argumentáciu, súd má za potrebné zdôrazniť, že skutkové okolnosti každého jedného prípadu sa líšia. Čo sa týka otázky primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy a rozhodovacej praxe súdov, možno príkladmo poukázať napr. na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 185/2011 zo dňa 14.03.2012, v ktorom dovolací súd odmietol dovolanie, čím potvrdil správnosť rozhodnutí súdov nižších stupňov, ktoré poškodenému priznali náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 120.000,- Eur, a to z dôvodu nezákonného trestného stíhania a uloženia trestu odňatia slobody. Súd pritom mal preukázané,

že nečakaným šokujúcim úmrtím matky žalobcov došlo k závažnému zásahu do osobnostných práv žalobcov (práva na súkromie a rodinný život), pričom následok tohto zásahu je nereparovateľný.

51. Zákonom stanovené predpoklady pre vznik objektívnej zodpovednosti za protiprávny zásah do osobnostných práv žalobcov, ako aj pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, boli naplnené (neoprávnený zásah do chráneného osobnostného práva fyzickej osoby, ktorý je objektívne spôsobilý porušiť osobnosť fyzickej osoby, nemajetková ujma v jej osobnostnej integrite a príčinná súvislosť medzi nimi). Žalobcovia ako rodina stratili svojho člena, jediného rodiča, pričom však každého zasiahla uvedená skutočnosť hlboko. V dôsledku smrti B. V. spôsobenej prevádzkou vozidla žalovaného v 2/ rade došlo v danom prípade k náhlemu, násilnému a nezvratnému prerhnutiu rodinných a citových väzieb, vyplývajúcich predovšetkým z intenzity vzťahu so zomrelou, ktorá žalobcom zabezpečovala výživu a starostlivosť a na tom nič nemení ani skutočnosť, že nebohá B. V. pracovala na turnusy v zahraničí. Okrem psychickej bolesti, sú žalobcovia zasiahnutí stratou osoby, ktorá by bola ich oporou, deti stratili matku, osobu, s ktorou trávili svoj čas od narodenia, pričom uvedené chvíle im už nebudú nahradené. Náhle úmrtie bolo a je pre žalobcov mimoriadne traumatizujúce, nakoľko v čase dopravnej nehody a úmrtia matky boli žalobkyne v 2/ a 3/ rade maloleté a len v krátkom čase pred úmrtím matky prišli v dôsledku ochorenia aj o otca. Strata blízkej osoby je pre väčšinu ľudí tou najväčšou stratou, s ktorou sa môžu vo svojom živote stretnúť (obdobne nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015).

52. Výšku peňažného zadosťučinenia súd určuje na základe voľnej úvahy, ktorá však nemôže byť svojvoľnou a pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka musí mať preukázané, že sú tu okolnosti preukazujúce, že v konkrétnom prípade nestačí zadosťučinenie podľa ustanovenia § 13 ods. 1 OZ, a to najmä z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu nepriaznivých následkov vzniknutých žalobcom. Z dokazovania v súvisiacej trestnej veci vyplynulo, že žalovaný porušil svoje zákonné povinnosti vodiča, čím spôsobil smrť tretej osoby. Týmto došlo k zásahu do osobnostných práv nebohej a jej rodiny v tej najhoršej možnej intenzite. Závažným spôsobom teda bolo zasiahnuté do práva žalobcov na ich súkromný a rodinný život, pričom vzhľadom na charakter zásahu je vylúčené domáhať sa morálneho zadosťučinenia v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka a je dôvodné domáhať sa zaplatenia náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

53. Náhradu nemajetkovej ujmy súd posudzoval pri každom zo žalobcov individuálne, keď po zvážení všetkých skutočností súd dospel k záveru, že nie je namieste poskytnutie nemajetkovej ujmy vo výške tak, ako to požadujú žalobcovia. Súd chápe, že rodina žalobcov už nebude spĺňať svoju funkciu - reprodukčnú, výchovnú, ekonomickú prípadne výrobnú, ochrannú, emocionálnu, a že v tejto rodine žalobcov došlo k nenapraviteľnej ujme, ktorú možno len zmierniť priznaním peňažnej satisfakcie za túto ujmu. Priznanie nemajetkovej ujmy nie je reparáciou. Je nespochybniteľné, že žiadna priznaná suma nenahradí žalobcom matku, no môže zmierniť následky vzniknutej nemajetkovej ujmy. Okolnosti vzniku nehody boli predmetom šetrenia v trestnom konaní, právoplatne skončenom. Žalobca v 1/ rade bol v čase úmrtia matky plnoletým (študent), žalobkyne v 2/ a 3/ rade nepĺnoletými, zásah do práva na rodinný život žalobkýň v 2/ a 3/ rade tak súd hodnotil ako intenzívnejší, nakoľko v dôsledku úmrtia matky boli nútené zmeniť bydlisko, školu a všetky väzby. Všetci žalobcovia s nebohou matkou v čase jej úmrtia žili v spoločnej domácnosti, boli na ňu odkázaní a na tomto nič nemení ani skutočnosť, že vzhľadom na charakter vykonávanej práce (práca v turnusoch v zahraničí) im nedovoľovala byť vždy v každodennom osobnom kontakte.

Priznanú sumu 25.000,- eur pre každého zo žalobcov súd považuje primeranú všetkým okolnostiam týkajúcich sa posúdenia výšky nemajetkovej ujmy, pri priznaní výšky súd vychádzal taktiež z rozhodovacej praxe súdov v obdobných veciach (napr. rozhodnutie Krajského súdu Prešov 20Co/183/2014, Krajského súdu Trnava 24Co/479/2012 a 9Co/423/2012 a 11Co/116/2013) zohľadňujúc vyššie uvedené špecifiká. Súd súčasne je toho názoru, že aj pre žalovaného v 2/ rade v danej situácii nebolo konanie pravdepodobne jednoduché, nakoľko zodpovednosť (objektívna) za takúto nehodu, musí byť ťaživá.

Čo sa týka sestry B. V. a jej priznanému nároku, rozsudkom Okresného súdu Poprad č.k. 20C/92/2016-63 zo dňa 28. februára 2017, v spojení s rozsudkom Krajského súdu Prešov č.k. 23Co/93/2017-105 zo dňa 16. apríla 2018, jej bol priznaný nárok na nemajetkovú ujmu vo výške 10.000,- eur. Súd v predmetnom konaní zohľadnil skutočnosť, že B. V. bol v čase úmrtia matky vydatá a žila v spoločnej domácnosti so svojim manželom, nie v domácnosti žalobcov. Jej kontakt s rodinou a vzťah k matke a súrodencom bol síce zachovaný, avšak nedosahoval intenzitu vzťahu žalobcov (zvlášť za

predpokladu, že sa jednalo o maloleté deti) a ich matky. Ujmu spôsobenú žalobcom tak súd považoval za závažnejšiu, čomu zodpovedá výška priznanej náhrady.

Vzhľadom na všetky skutočnosti, ktoré súd zohľadnil pri posúdení výšky nemajetkovej ujmy, súd považoval priznanie nemajetkovej ujmy vo výške tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti rozsudku, za primerané. Vo zvyšku uplatneného nároku súd žalobu zamietol.

54. Čo sa týka požiadavky žalobcov zaviazať žalovaných povinnosťou spoločne a nerozdielne, citované ustanovenie § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka upravuje tzv. pasívnu solidaritu, ktorá je vyjadrená termínom „spoločne a nerozdielne“. Je charakterizovaná viacerými subjektmi na dlžníckej strane a ich povinnosťou splniť dlh tomu istému veriteľovi spoločne a nerozdielne. Jej funkcia spočíva vo väčšom zabezpečení pohľadávky veriteľa a uľahčení jej uplatnenia. V zmysle ods. 1 však treba zdôrazniť, že solidarita môže byť založená jednak právnym predpisom, pričom v takomto prípade pasívna solidarita je upravená výslovne a vyplýva zo znenia toho ktorého ustanovenia právnej normy. Solidarita môže byť ďalej založená rozhodnutím súdu, dohodou účastníkov alebo povahou plnenia. Zo zák. č. 381/2001 Z. z. nevyplýva ani jeden zo spôsobov, ktorý by založil pasívnu solidaritu, pričom ani ustanovenie § 15 nedáva pre tento záver dostatočný podklad. Ustanovenie § 15 citovaného zákona, umožňuje uplatniť na súde nárok voči škodcovi (osobe zodpovednej za škodu) na náhradu škody, priamo aj voči poisťovní, pričom treba zdôrazniť, že ide o dva samostatné nároky poškodeného proti dvom subjektom, ale voči každému z nich z iného právneho dôvodu. Aj v tomto konaní žalovaní majú postavenie samostatných spoločníkov a jedným súdnym rozhodnutím môže byť každý z nich zaviazaný na plnenie celého dlhu veriteľovi. Aj keď právna úprava od 1.1.2002 zaviedla všeobecný priamy nárok poškodeného na náhradu škody proti poisťovateľovi tak, ako to poznajú všetky obdobné právne úpravy v Európe, možnosť uplatniť nárok voči obidvom neznamená, že ide o solidárnu zodpovednosť, pretože táto nevyplýva z právneho predpisu, ani z ďalších dôvodov upravených v § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Ustanovenie § 15 zakladá len možnosť žalovať priamo poisťovňu.

55. Na základe uvedených skutočností v súlade s citovanou právnou úpravou súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozsudku.

56. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 C.s.p. a v konaní úspešným žalobcom priznal právo na náhradu trov konania v rozsahu 50%, o ktorých súd rozhodne v zmysle § 262 C.s.p. samostatným uznesením.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia na tunajšom súde.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu vyššie uvedenú, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Ak povinný dobrovoľne nespĺní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona; ak ide o rozhodnutie, ktorým bola upravená starostlivosť o maloletého, styk s maloletým alebo iná ako peňažná povinnosť vo vzťahu k maloletému, oprávnený môže podať návrh na súdny výkon rozhodnutia.